

2006g-062a/mvd/er-1

Reactie van de deelnemers aan het Gestructureerd Overleg Gehandicaptenbeleid op de tussentijdse rapportage Actieplan gelijke behandeling in de praktijk

Algemeen

Al enige jaren zet het kabinet er op in om "inclusief beleid" als uitgangspunt van het handelen te nemen. Terecht wordt in de Inleiding van de Tussenrapportage de kanttekening gemaakt, in de relatief korte tijd dat "inclusief beleid" het leidend principe is en thans geoperationaliseerd wordt nog geen grote veranderingen verwacht kunnen worden. Dat is ook de ervaring van de vijf aan het GOG deelnemende organisaties. Graag willen wij onze visie nog eens voor het voetlicht brengen.

Uit de rapportage blijkt dat het beleid te vaak blijft "steken" in nog te nemen stappen. Een voorbeeld hiervan is de uitbreiding van de Wet Gelijke Behandeling Gehandicapten en Chronisch zieken (WGBH/CZ). In de inleiding van de Tussentijdse rapportage staat dat het kabinet de uitbreiding van de WGBH/CZ ter hand wil nemen, waar de eerste motie, waarin de Tweede Kamer om uitbreiding van de WGBH/CZ heeft gevraagd (de motie Pastoors c.s.) reeds dateert van 19 juni 2001!

Een jaar later werd in de motie Bussemaker c.s. expliciet gevraagd om uitbreiding naar goederen en diensten.

Te vaak blijft de Rapportage dan ook "steken" in nog te nemen stappen, zoals de hierboven aangehaalde langzame uitbreiding van de WGBZ/CZ illustreert.

In de Tussen rapportage zijn gelukkig ook positieve ontwikkelingen te constateren zoals beschreven bij de ministeries van Buitenlandse Zaken, Verkeer en Waterstaat en Binnenlandse Zaken (onderdeel vermindering administratieve lasten). Over het geheel genomen zijn de beschrijvingen echter summier en vaak incompleet.

Onze visie op inclusief beleid

Al een groot aantal jaren onderschrijven wij van harte het ideaal om te komen tot een echt inclusief beleid. Een beleid dat volledig rekening houdt met de verschillende mogelijkheden en beperkingen van mensen. Dat betekent wat ons betreft dat mensen met een beperking, waar mogelijk en wenselijk, gebruik maken van reguliere voorzieningen op het gebied van onderwijs, arbeid, wonen, vervoer etc..

Alleen als specifieke regelingen en voorzieningen, al dan niet tijdelijk, onontkoombaar c.q. noodzakelijk zijn, moeten deze aanvullend en in samenhang met het reguliere beleid uitgevoerd worden.

Om dat inclusief beleid daadwerkelijk te doen functioneren is ons inziens een bestuurlijk proces vereist dat wordt aangestuurd door een **coördinerend** bewindspersoon die hierop voor de Tweede Kamer aanspreekbaar is c.q. daar verantwoording aflegt. Dit kan de huidige staatsecretaris van VWS zijn maar bijvoorbeeld ook een bewindspersoon bij

+

Algemene Zaken.

Dit is met name van belang in de huidige "overgangstijd naar deze vorm van bestuurlijke vernieuwing" waar nog niet alle stakeholders - en zeker de relevante departementen - zich voldoende bewust zijn van hun verantwoordelijkheden voor mensen met een beperking.

Voor deze transitieperiode, maar ook daarna, zullen door die coördinerende bewindspersoon instrumenten ontwikkeld moeten worden om dat voorgestane inclusief beleid door de andere departementen daadwerkelijk op de juiste wijze te doen implementeren en te monitoren. Wij zijn op de hoogte van de verbeterde Handreiking hiervoor en de ontwikkeling van een meer toegankelijke versie hiervan. Een Handreiking, die middels gerichte verspreiding en trainingen bij beleidsambtenaren op verschillende departementen (masterclasses) vruchtbaar kan werken. Dat geldt ook voor de te houden masterclasses Inclusief beleid aan betrokken beleidsambtenaren op diverse departementen waaraan wij op verzoek van het ministerie van VWS graag onze medewerking geven. Elk steentje dat bijdraagt om daadwerkelijk Inclusief beleid voor mensen met een beperking dichterbij te brengen heeft dan ook onze steun.

In deze fase achten wij alleen de toepassing van de Handreiking en het geven van Masterclasses, naast de activiteiten van de Task Force Handicap en Samenleving echter onvoldoende. Wij pleiten daarom voor een "**gehandicapten effectrapportage**" als meer doeltreffend instrument. Een rapportage naar analogie van de "emancipatie effectrapportage", die reeds een beproefd instrument gebleken is om de effecten van het inclusief beleid voor gelijke kansen en mogelijkheden van mensen met een beperking in beeld te brengen.

De coördinerende bewindsvrouw voor het gehandicaptenbeleid is helaas ten onrechte op de mogelijke resultaten van het voorgestane inclusief beleid vooruit gelopen door per 1 januari jl. de Directie Gehandicaptenbeleid binnen haar ministerie op te heffen en de resterende "expertise" te verdelen over nieuw gevormde directies. Wij vrezen dat hiermee het bekende kind met het badwater wordt weggegooid en dat de specifieke aandacht voor mensen met een beperking in gevaar komt. Een taakstelling voor onze doelgroep voor deze directies is dan ook meer dan gewenst.

Ook de plannen van minister Hoogervorst inzake de toekomstige subsidiëring van de koepels van de consumentenorganisaties, die bij uitstek de belangen van mensen met een beperking behartigen en wel **levensbreed**, is ons inziens geen toonbeeld van "Inclusief Beleid". Wij zijn benieuwd naar het antwoord op de door u gestelde vragen tijdens het recent gehouden Algemeen Overleg hierover.

Een ander voorbeeld van hoe inclusief beleid verkeerd uitpakt is de behandeling van het wetsvoorstel bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek (wetsvoorstel 30091, ook wel de "Rotterdam wet" genoemd).

Bedoeld als middel voor een gericht spreidingsbeleid worden, door het stellen van een

+

+ +

inkomenseis naar bron, gehandicapten onbedoeld uitgesloten van het wonen in bepaalde delen van de stad Rotterdam. Gehandicapten vallen immers, generaal gezien, vaak onder de lagere inkomensklassen en zouden door toepassing van deze wet minder keuzemogelijkheden krijgen. Een vorm van (onbewuste) discriminatie. Helaas wordt onder BZK deze omissie niet vermeld. De Commissie Gelijke Behandeling legt in haar advies terzake de vinger bij deze (onbedoelde?) uitsluiting.

Bovenstaande voorbeelden zijn illustraties hoe het voorgestane inclusief beleid van dit kabinet in de praktijk werkt en naar wij vrezen bij ongewijzigd beleid ook in de toekomst gaat werken.

In de bijlage worden door de GOG deelnemers, waar van belang, kanttekeningen bij onder meer de onderscheiden departementen gezet.

Bijlage reactie deelnemers GOG op de Tussenrapportage per departement e.d.

Stand van zaken

2.1. Veranderen van het maatschappelijk bewustzijn

De Task Force Handicap en Samenleving die met name voor het "opschudden" van het maatschappelijk bewustzijn opgericht is verricht veel goed werk. De eerste resultaten worden thans zichtbaar, waarbij voor de leden van de Task Force duidelijk geworden is dat het overtuigen van de samenleving van dezelfde mogelijkheden en gelijkwaardige positie van mensen met een beperking in die samenleving, een langdurig en arbeidsintensief proces is. Het veranderen van het maatschappelijk bewustzijn heeft immers niet alleen als doel het wegnemen van opgeworpen drempels, maar ook het daadwerkelijk invullen van die maatschappelijke verantwoordelijkheden in de rol van buurtbewoner, collega, clubgenoot, medeleerling, ondernemer e.d.

Als goede voorbeelden van de inspanningen van de Task Force zijn hier te noemen:

- a. Het vervoersbedrijf Connexion gaat al haar ruim 6000 chauffeurs verplicht opleiden in het omgaan met reizigers met een beperking.
- b. Brandweerkorpsen willen gaan oefenen met mensen met een beperking om de hulpverlening bij (grote) calamiteiten te verbeteren.
- c. Samen met MKB Nederland worden bijeenkomsten van ondernemersverenigingen en lokale organisaties van mensen met een beperking georganiseerd. Doel is het onder ogen brengen van het economisch belang als ondernemer rekening te houden met klanten met een beperking. In de gemeente De Bilt heeft dit inmiddels geleid tot een concreet actieplan van alle betrokkenen
- d. Een bekend internationaal woonwinkelconcern heeft al enige tijd het concept van "Design for All" omarmd en acht het derhalve vanzelfsprekend dat producten voor iedereen bruikbaar moeten zijn. Het is de kracht van vanzelfsprekendheid hetgeen impliceert dat hierover ook geen speciale reclame of anderszins aandacht voor wordt gevraagd. Het bedrijf gaat nu samen met de Task Force na hoe dit concept zich nog verder kan ontwikkelen en richten op alle klanten.

De Task Force zou wel wat ons betreft meer aansluiting bij de bestaande belangenorganisaties moeten zoekende en zich niet hoofdzakelijk op lokaal niveau, maar juist ook landelijk dienen te manifesteren. Hiermee is de kans groter dat bereikte resultaten ook de komende jaren daadwerkelijk beklijven.

Inclusief beleid en maatwerk op lokaal niveau

Kabinetsbreed

Terecht wordt hier gesproken over het misverstand dat beschikbaarheid van specifieke voorzieningen de participatie van mensen met een beperking regelt. Dit is inderdaad een misverstand. Naast voorzieningen is overduidelijk wetgeving nodig.

Vervolgens wordt de leerlinggebonden financiering als voorbeeld genoemd waar integraal rekening wordt gehouden met de positie van mensen met een beperking.

Op deze stelling is helaas het nodige af te dingen. Juist doordat er alleen beperkt voorzieningen voorhanden zijn, die vaak ook nog met veel moeite of nog niet beschikbaar komen (wachttijsten van 300 leerlingen in het Noorden van het land voor Ambulante Begeleiding en een wachttijd van een jaar zijn heel gewoon!) kost het veel ouders de grootste moeite om op een reguliere school te komen of te blijven. Niet voor niets groeit het aantal leerlingen in het speciaal onderwijs nog steeds evident. Er is pas werkelijk sprake van inclusief beleid als de keuzevrijheid geen theorie, maar praktijk wordt. Dat kan door het voorzieningenniveau omhoog te brengen en te zorgen voor adaptief onderwijs en een zorgplicht voor scholen. Een attitudeverandering in het onderwijs is hiervoor nodig. Inclusief beleid betekent dat scholen het vanzelfsprekend vinden dat leerlingen met beperkingen geplaatst worden. Nu gaat het veelal nog steeds om een gunst. Uitbreiding van de WGBH/CZ naar het basis- en voortgezet onderwijs kan hierin een belangrijke bijdrage leveren.

Binnenlandse Zaken en koninkrijksrelaties (BZK)

Het project "Kiezen op afstand" om de mogelijkheden voor mensen met een beperking om zelfstandig te kunnen stemmen te faciliteren is positief zolang niet alle stemlokalen toegankelijk zijn. Het gevaar is daarbij echter niet denkbeeldig dat deze mogelijkheid door gemeentebesturen aangegrepen wordt om niet meer toegankelijke locaties voor stembureaus te kiezen met verwijzing naar dit alternatief. Mensen met een beperking willen dezelfde keuzemogelijkheid hebben als iedere andere burger.

Het is thans te vroeg om de resultaten van het plan om volledig toegankelijke woningen in het kader van het Grote stedenbeleid te beoordelen. Nog los van verschillende zienswijzen op wat onder "volledige toegankelijke woningen" verstaan moet worden zijn de plannen nog te weinig bij de direct betrokken diensten en bij gemeentebesturen bekend.

Ook voor het derde speerpunt "de vermindering van de administratieve lasten" is het nog te vroeg om te juichen. Echter de aanpak van BZK, andere departementen te wijzen op hun verantwoordelijkheden t.a.v. specifieke regelgeving, die voor de burger cumulatief uitwerkt, stemt hoopvol.

Ministerie van Buitenlandse zaken (BuZa)

Jammer genoeg is de tekst van het ministerie van BuZa enigszins achterhaald. In januari jl. heeft immers in New York de zevende vergadering van het Ad Hoc Comité van de Verenigde Naties om te komen tot een mensenrechtenverdrag voor mensen met een beperking plaatsgevonden. De consumentenorganisaties, samenwerkend in de VGPN, hebben constructief deelgenomen aan de Nederlandse overheidsdelegatie. In deze bijeenkomst in New York is veel vooruitgang geboekt. Tot nu toe heeft het ministerie van Buitenlandse Zaken de Kamer helaas nog niet over de bereikte (en nog te bereiken) resultaten geïnformeerd!

Ministerie van Economische Zaken (EZ)

In deze tekst worden door EZ alle intenties (speerpunt voor inclusief beleid!) geformuleerd. De werkelijkheid is echter nog allesbehalve rooskleurig.

Op 1 november 2005 werd de Accessibility Monitor 2005 aan de Vaste Kamercommissie van BZK overhandigd. In deze monitor worden de uitkomsten van een onderzoek gegeven van de toegankelijkheid van 100 van de naar schatting 1300 overheidssites. Het gaat om alle ministeriële- (13) en provinciesites (12), gemeentelijke websites (60) en overige websites zoals waterschappen (15). Uit dit onderzoek blijkt dat 96% van de onderzochte websites niet voldoet aan de minimale eisen van toegankelijkheid zoals die zijn vastgesteld door alle belanghebbenden bij het Waarmark drempelvrij.nl.¹

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)

Herijking zorgstelsel in primair onderwijs

In de plannen voor vernieuwing van de zorgstructuur, die overigens ook betrekking hebben op het voortgezet onderwijs, zitten kansen, maar zeker knelpunten. De GOG deelnemers zijn van mening dat de plannen voor het vernieuwen van de zorgstructuren in het funderend onderwijs onvoldoende garanties bieden voor kwalitatief goed onderwijs aan leerlingen met beperkingen. Daarnaast wordt keuzevrijheid van ouders niet gegarandeerd. Eenzijdig legt de minister het accent op het vergroten van de autonomie van scholen en het wegwerken van regels. Als het aan de minister ligt, is het straks aan *het schoolbestuur* om te bepalen naar welke *school* een kind met een beperking gaat. Wanneer ouders zich niet in de besluitvorming van het schoolbestuur kunnen vinden, kunnen zij zich wenden tot een geschillencommissie. In Nederland zou grote commotie ontstaan als de minister dergelijke plannen zou presenteren in relatie tot niet gehandicapte leerlingen!

Voor de deelnemers aan het GOG staat kwalitatief goed onderwijs aan kinderen met een beperking voorop. Het kind moet geplaast kunnen worden op de school die de voorkeur heeft van de ouders.

Uitbreiding van de WGB naar het basis- en voortgezet onderwijs kan als randvoorwaarde fungeren voor een degelijke invoering van zorgplicht voor scholen.

LGF in mbo

Financiering van € 6,5 miljoen is de helft van de benodigde € 13 miljoen en slechts toegezegd voor één jaar. Het is wenselijk dat het hele bedrag aanvullend beschikbaar is, zodat het niet uit de lumpsum van de instelling betaalt hoeft te worden (sigaar uit eigen doos).

AWBZ

De GOG deelnemers maken zich zorgen over de voornemens van het CvZ met betrekking tot de voorliggende voorzieningen. Scholen kunnen geen AWBZ-zorg leveren en moeten daar niet op aangesproken worden. Bij uitvoering van de huidige Richtlijn

¹ Accessibility Monitor 2005, © 2005 Stichting Bartiméus Accessibility, Zeist

+ +

blijft het knelpunt dat er in het regulier onderwijs veel minder zorg beschikbaar is dan in het speciaal onderwijs, terwijl de regeling voor rugzakleerlingen op dezelfde wijze wordt toegepast voor deze verschillende vormen van onderwijs.

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW)

Op het gebied van arbeid worden met name de knelpunten middels beeldvormingcampagnes aangepakt. Echter, ook administratieve lasten, het gebrek aan inzicht in relevante regelingen en stimuleringsmaatregelen bij werkgevers, de schaarste op de zogeheten "onderkant" van de arbeidsmarkt en de beperkte doorstroom spelen een belangrijke rol bij de arbeidsparticipatie van mensen met en beperking.

Ministerie van Verkeer en Waterstaat (VenW)

Het ministerie van VenW spant zich de laatste jaren daadwerkelijk in handen en voeten te geven aan "inclusief beleid". Dat geldt met name voor de toegankelijkheid van het spoor en het stads- en streekvervoer. Dit is een mooi resultaat maar niet zozeer de vrucht van het recent ingezette "inclusief beleid" als wel van de ruim dertig jaar aanhoudende lobby van de gezamenlijke ouderen- en gehandicaptenorganisaties, thans ook gezamenlijk met andere (reizigers)organisaties samenwerkend in het LOCOV. De toegankelijkheid van het stadsvervoer is daarnaast met name ook bewerkstelligd door de Richtlijn van de Europese Commissie over de toegankelijkheid van dat stads- en streekvervoer van enkele jaren geleden, dus in feite afgedwongen door de EU.

De invoering van de chipcard ondervindt helaas tegenslag onder meer op technologisch gebied. Wel is dit een goed voorbeeld van "inclusief beleid" waar de consumentenorganisaties van het begin af aan bij zijn betrokken.

De rechten van de passagiers met een beperking in de luchtvaart is een ander opgevoerd speerpunt van het ministerie. Hiervoor is thans overeenstemming bereikt op Europees niveau. Onze ervaring is hier dat het ministerie van VenW (directie Luchtvaart) nogal terughoudend is geweest in de ondersteuning van deze toekomstige Europese regelgeving. Het zijn veelal andere Europese landen, naast de inspanningen van het Europees Parlement en het Europees Gehandicapten Forum (EDF), die het voortouw genomen hebben. In het kader van deze nieuwe Europese Regeling wordt een belangrijke meewerkende en monitorende functie van met name de CG-Raad verwacht (bijvoorbeeld op het gebied van gerichte trainingen van luchthavenpersoneel, gezien de kennis en ervaring op dat gebied) zonder dat deze organisaties hiertoe ook in financieel opzicht in staat worden gesteld. Een knelpunt dat opgelost moet worden!

Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VROM)

Hoewel de reikwijdte van de uitbreiding beperkt is (Het mag geen geld kosten!) zijn wij ingenomen met deze uitbreiding van de WGBH/CZ.

Over het tweede speerpunt, de toename van het aantal nultreden-woningen, maken wij ons meer zorgen. Weliswaar een goed programma, maar op een te laag ambtelijk

+ +

niveau ingezet. Het programma is niet goed bekend bij de gemeentelijke beleidsmakers en lokale woonconsumenten respectievelijk ouderen en gehandicaptenorganisaties. Een aantal gemeenten laat zich al weinig gelegen liggen aan de toegankelijkheidsbepalingen in het Bouwbesluit en kiest veeleer voor kwantiteit in productie.

Het programma heeft echter zeker potentie en kan, mits voldoende draagvlak bereikt wordt, in belangrijke mate bijdragen aan een grotere voorraad meer toegankelijke woningen.

Eerder willen wij de aandacht vestigen op een ongewenste uitwerking van een CTG/Zaio-beleidsregel op het streven naar "zo lang mogelijk zelfstandig wonen" en "zeggenschap van mensen met beperkingen over de invulling en de kwaliteit van de door hen af te nemen voorzieningen". De voor uit de AWBZ gefinancierde instellingen relevante CTG/Zaio beleidsregel "Kleinschalig wonen (CA-73)" gaat voor de functie verblijf uit van groepsverblijf. Individueel verblijf komt slechts in aanmerking "wanneer deze cliënten door persoonlijke omstandigheden niet in groepsverband kunnen wonen". Dit zal in veel gevallen betekenen dat voor bewoners geen individueel verblijf meer gerealiseerd kan worden, omdat individueel verblijf qua huisvesting meer kosten met zich meebrengt dan groepsverblijf en het tarief voor individueel verblijf slechts gedeclareerd kan worden voor die genoemde "bijzondere situaties".

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)

In de tussenrapportage wordt in deze paragraaf over de activiteiten van het ministerie van VWS de positie van mensen met een chronische ziekte of beperking onderbelicht als het gaat om (curatieve) zorg. In de aanloop naar de nieuwe zorgverzekeringswet is onvoldoende aandacht geweest voor de positie van deze doelgroepen.

Positief punt van de ZVW is de acceptatieplicht van zorgverzekeraars voor het basispakket en het verbod op premiedifferentiatie. Dit betekent dat mensen met hoge zorgkosten/gezondheidsrisico's, die voorheen uitsluitend voor de Standaardpakketpolis in aanmerking kwamen, nu voor de basisverzekering elke zorgverzekeraar hebben kunnen kiezen. De vraag is echter wel of zij dit ook elk jaar daadwerkelijk kunnen doen als ze ook een aanvullende verzekering hebben. Voor de basisverzekering levert het wisselen van verzekeraar geen probleem op, maar dit geldt niet voor het aanvullend pakket.

Aanvullende verzekeringen, essentieel voor veel langdurig zieken, vallen buiten de ZVW. De risicoselectie hiervoor blijft bestaan, waardoor mensen met een chronische ziekte of beperking geweigerd kunnen worden of met een hogere premie geconfronteerd worden dan hun gezonde medemens. Het generaal pardon was voor de meeste zorgverzekeraars eenmalig. In principe kunnen mensen voor hun basispakket van zorgverzekeraar wisselen en voor hun aanvullende pakket bij hun huidige verzekeraar blijven, maar daar zal waarschijnlijk wel een prijskaartje aan hangen. Deze risicoselectie heeft direct te maken met het feit dat de vereveningssystematiek (ex ante) onvoldoende is uitgewerkt. Groepen chronisch zieken zijn voorspelbaar verliesgevend voor zorgverzekeraars, waardoor zij worden geweerd voor aanvullende pakketten. Daar wordt nu in het kader van twee aangenomen moties voor zeldzame aandoeningen en

psychische aandoeningen binnen het ministerie van VWS wel wat aan gedaan, maar dit probleem moet ook voor andere groepen chronisch zieken worden opgelost.

De introductie van de no-claim, al in het oude systeem voor Ziekenfondspatiënten ingevoerd, heeft ertoe geleid dat mensen met een chronische ziekte of beperking een 'verplicht' eigen risico hebben gekregen. Terwijl gezonde burgers aan het eind van een jaar een deel van hun betaalde premie terug krijgen, betalen genoemde groepen steevast meer voor hun verzekering. Doel van deze financiële incentive is om het zorggebruik te temperen en mensen bewust te maken van hun zorgconsumptie. Dit werkt echter niet bij mensen die noodgedwongen langdurig zorg moeten gebruiken voor het op peil houden van hun kwaliteit van bestaan, zoals recentelijk ook uit de cijfers van de verzekeraars gebleken is.

2.2. Interdepartementale Commissie

Met enige goede wil zou deze commissie gezien kunnen worden als een vorm van voortzetting van de voormalige Interdepartementale Stuurgroep Gehandicaptenbeleid (ISG). Coördinatie, zeker in het kader van het voorgestane Inclusief beleid is van belang en wel op een praktische manier en op het juiste niveau. Een vorm van overleg met het particulier initiatief wordt hier echter niet beoogd. Sterker, de voorkeur gaat er naar uit de contacten bilateraal te laten verlopen. Voor een aantal onderwerpen is dit zeker gewenst gezien de eigen verantwoordelijkheid van de departementen. Bij onderwerpen, die meerdere departementen regarderen zou uit het oogpunt van coördinatie veeleer gezamenlijk met de branche resp. de veldpartijen, zoals samenwerkend in het Gestructureerd Overleg Gehandicaptenbeleid (GOG), bijeen gekomen kunnen worden.

2.3. Internationale Activiteiten.

Merkwaardig dat hier geen melding wordt gemaakt van de belangrijke vorderingen op het gebied van het Mensenrechtenverdrag voor mensen met een beperking van de VN (zie onder BuZa)

Alleen in algemene bewoordingen wordt gesteld dat Nederland in het kader van de EU actief bijdraagt aan de ontwikkeling van initiatieven die een bijdrage leveren aan het voorkomen van discriminatie en uitsluiting van mensen met beperkingen. Waaruit blijkt dat dan en wat is hiervan het resultaat op het Nederlandse beleid? Momenteel zijn er een groot aantal initiatieven van met name de Europese Commissie, die een belangrijke impact hebben op het zelfstandig leven van mensen met een beperking in ons land. Helaas moeten wij constateren dat Nederland in de EU op het gebied van het gelijke kansen beleid niet bepaald proactief is en veel sterker zou moeten insteken op dit beleid van de Europese Unie.

3. Conclusies en consequenties

DE GOG deelnemers hebben duidelijk aangegeven voorstander te zijn van inclusief beleid maar dan met:

- vooralsnog in die "overgangstijd" naar een door alle actoren gedragen en daadwerkelijk uitgevoerd inclusief beleid een centraal gestuurd beleid door een

+

+

- coördinerende bewindspersoon, zoals niet van VWS dan door bijvoorbeeld het ministerie Algemene Zaken
- een goede Gehandicapten Effect resp. Participatie Rapportage (GER)
- onderkenning van de noodzaak van een versnelde uitbreiding van de WGBH/CZ op de relevante domeinen.

+

+